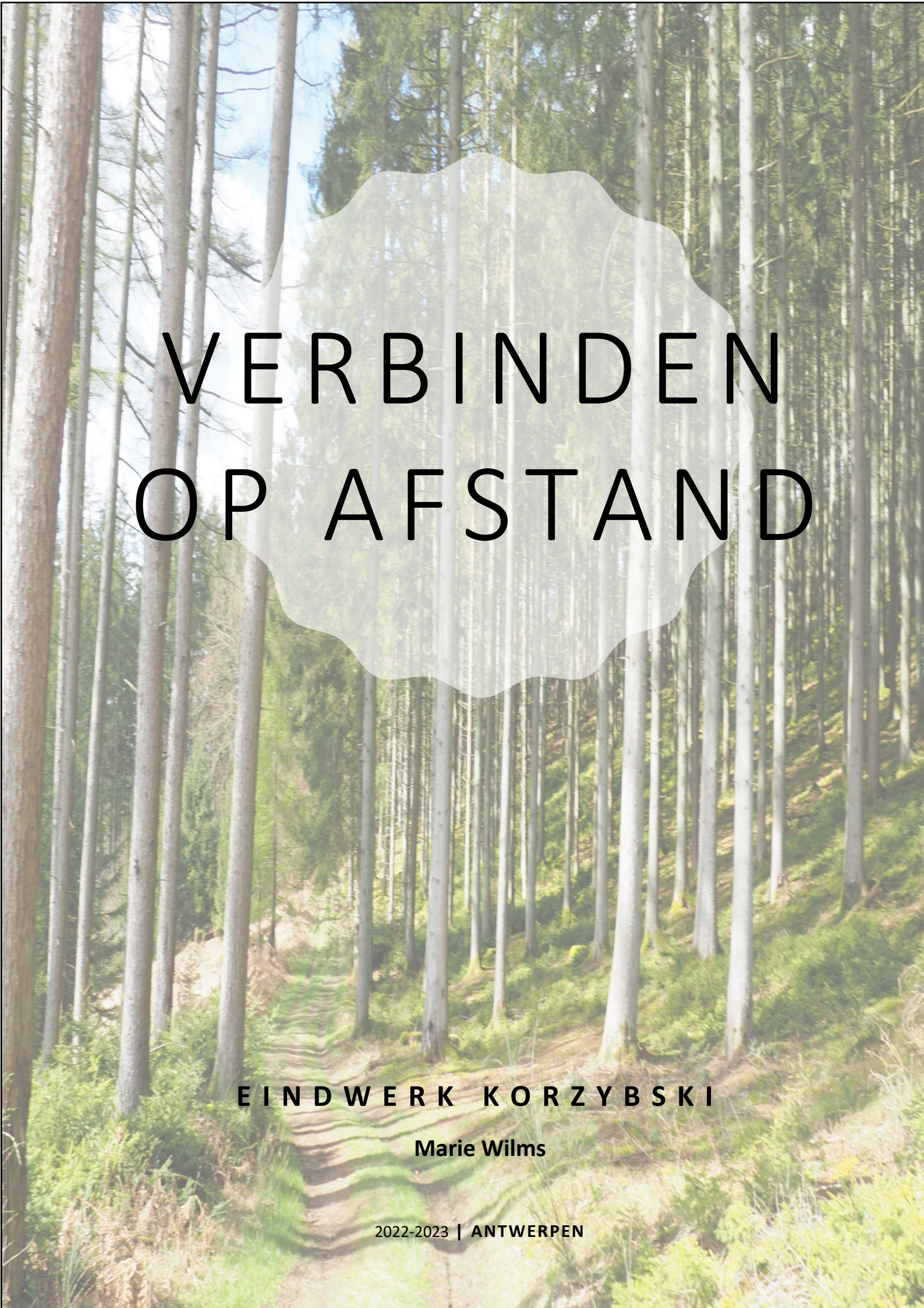

VERBINDEN OP AFSTAND

EINDWERK KORZYBSKI

Marie Wilms

2022-2023 | **ANTWERPEN**

Voorwoord

Vier jaar geleden startte ik aan mijn oplossingsgerichte verhaal. Ik ving aan met een postgraduaat oplossingsgericht begeleiden en hulpverlenen aan de UCLL in Diepenbeek. Daar kreeg ik een eerste onderdompeling in de perspectiefgerichte visie. Ik maakte kennis met de basisprincipes van het oplossingsgericht werken, ik leerde de kracht en de mogelijkheden van taal begrijpen aan de hand van de language-game van Wittgenstein (Ratner, George, Iveson, & Iveson, 2012) en kreeg voor de eerste keer het Brugs model te zien. Mijn interesse in de oplossingsgerichte, cognitieve gedragstherapie werd gewekt. Met veel enthousiasme, nieuwsgierigheid en vooral een grote dosis leergierigheid schreef ik me in aan het Korzybski instituut. Ik hoop met dit schrijven mijn eindwerk neer te leggen ter afronding van de vierjarige opleiding in de oplossingsgerichte, systemische, cognitieve gedragstherapie.

Ik werk als orthopedagoge in een MFC. Ik ben verantwoordelijk voor het pedagogisch beleid, het aansturen van de teams op pedagogisch vlak en de individuele opvolging van drie leefgroepen waar kinderen met autisme verblijven. Daarnaast werk ik als therapeute in bijberoep in een groepspraktijk.

Inhoudsopgave

Voorwoord **1**

Inhoudsopgave **2**

Inleiding **3**

Wat weten we al? **4**

Wat doen we nu al? **6**

Een klein onderzoek op het MFC **7**

Setting *7*

Populatie *7*

Methode *8*

Gesprekken met de kinderen 8

Vragenlijst voor de ouders 10

Wat vertellen de kinderen? **11**

Wat vertellen de ouders? **12**

Welke goede ideeën hebben ouders waar de leefgroep mee aan de slag kan? *14*

Conclusie **14**

Wat kan de leefgroep organiseren? *15*

Bibliografie **17**

Bijlage 1: Vragenlijst ouders **18**

Inleiding

"Zoals oude mensen naar het bejaardentehuis gaan, gaan kinderen met autisme naar de leefgroep. Ik heb autisme dus ik hoor in de leefgroep."

"Mijn broer mag gewoon thuisblijven en ik moet naar de leefgroep, dat is niet eerlijk."

Voorgaande quotes zijn twee zeer uiteenlopende uitspraken van jongeren die verblijven in een leefgroep voor jongeren met autisme. Beiden hebben ze een heel ander gevoel bij het feit dat zij niet voltijds inwonen bij hun ouders. Voor de ene is het bijna een evidentie, voor de ander een gegeven dat vragen over rechtvaardigheid oproept. Voor het thema van mijn eindwerk liet ik me inspireren door dit soort uitspraken van jongeren in de leefgroepen waar ik werk. De manier waarop de afstand beleefd wordt door zowel het kind als de ouder(s), heeft een grote impact op hun welbevinden, merk ik op. Voor ouders zie ik dat velen zich bevinden op de balans tussen het verlangen voldoende de ouderrol op te kunnen nemen en de nood aan externe ondersteuning en ontlasting in de zorg voor het kind. Ouders geven bovendien soms aan dat ze zich schuldig voelen, dat ze zich gefaald voelen of dat ze zichzelf niet sterk genoeg vinden. Andere ouders zeggen dan weer dat de leefgroep een verlengde van de zorg en opvoeding is en ze niet zonder zouden kunnen.

Verder liet ik me inspireren door het gastcollege van Dr. Filip Gaby eind vorig jaar. Met name de gereflecteerde communicatie is me erg bijgebleven. De gereflecteerde communicatie zoals beschreven door Dr. Gaby laat jongeren in groep nadenken over oplossingen voor hun probleem. De ouders zijn ook aanwezig, maar bevinden zich in een andere kamer die verbonden is met video. Zij luisteren mee naar wat de jongeren aanbrengen als oplossingen. Aan de ouders werd gevraagd te focussen op wat ze goed vinden in de groep en wat voor hen nieuw is. Na het gesprek tussen de jongeren, is het de beurt aan de ouders. Zij reflecteren op wat ze gehoord hebben van de jongeren en benadrukken dat wat zij als goede ideeën hebben gehoord. Daarna is het opnieuw aan de jongeren om samen te zitten en te reflecteren over wat ze van de ouders hoorden. De moderator in dit verhaal zorgt ervoor dat de focus behouden blijft, bewaart de samenhang en helpt uit te kristalliseren. Ook zorgt de moderator ervoor dat iedereen aan het woord komt en dat men luistert naar elkaar. Op deze manier

komt de groep jongeren, met hulp van de ouders tot een gedragen, positieve en eigen oplossing.

Met het thema Verbinden op Afstand baseer ik me op bovenstaande interventie beschreven door Dr. Filip Gaby, in die zin dat ik de verhalen van ouders en kinderen wil samenbrengen. De contexten thuis en leefgroep worden naar mijn mening nog te weinig verbonden met elkaar. Ik ben geïnteresseerd in hoe we samen beter de brug kunnen slaan, hoe de jongere zich meer verbonden kan voelen en hoe ouders hun ouderrol maximaal kunnen inzetten ondanks de afstand.

Wat weten we al?

Er worden heel wat onderzoeken gedaan naar de manier waarop residentiële hulpverlening het meest optimaal kan ingezet worden. Zo beschrijven Fien van Beek en Leo Rutjes (red.) in hun boek een grootschalig onderzoek naar wat jongeren nu zelf belangrijk vinden wanneer ze niet thuis wonen (Rutjes & Van Beek, 2009). Aan de hand van interviews met verschillende betrokkenen stelt het onderzoek acht standaarden vast die voor kinderen en jongeren voortdurend van belang zijn. Deze standaarden vormen een rode draad doorheen het hulpverleningstraject. Meerdere standaarden gaan uitdrukkelijk over de thema's regie over hun eigen situatie, hun behoeften aan veiligheid, privacy, informatie en … **verbondenheid**. Dit laatste aspect werd meer specifiek bevraagd aan de hand van het item 'ik kan bij mijn familie en vrienden blijven horen en contact met hen hebben'. Uit dit onderzoek blijkt dat in verbinding blijven met je gezin een belangrijke factor is in het welbevinden van de jongeren in een residentiële setting.

Verder beschrijft het verdrag van de rechten van het kind (Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, 1989) in artikel 5 dat de ouders of andere wettelijke verantwoordelijken de primaire verantwoordelijke zijn in de zorg, begeleiding en opvoeding van hun kind. De overheid moet dit respecteren en ervoor zorgen dat de gepaste begeleiding geboden kan worden wanneer ouders – om welke reden dan ook – niet in staat zijn om deze verantwoordelijkheid op te nemen. Verder wordt er onder artikel 19 beschreven dat wanneer

ouders en kinderen (tijdelijk) van elkaar gescheiden worden, ervoor gezorgd moet worden dat de persoonlijke contacten tussen ouders en kinderen worden onderhouden tenzij dit in strijd is met het belang van het kind. Uit deze twee artikels kan opgemaakt worden dat wanneer kinderen in leefgroepen verblijven, de begeleiding belang en waarde dient te hechten aan de verbinding tussen ouders en kinderen. Kinderen blijven altijd recht hebben op begeleiding die hen ondersteunt in het onderhouden van de banden met hun ouders. Ouders blijven steeds de primaire zorgfiguren.

Ondanks bovenstaande bevindingen en wetgevingen beschrijft Harder in haar artikel over de visie van jongeren, ouders en professionals op succesvolle gesloten residentiële hulpverlening (Harder, 2013) dat op basis van verschillende onderzoeken geconcludeerd kan worden dat gezinnen toch relatief weinig betrokken worden in de zorg van kinderen die in residentiële zorg verblijven. Dat is tegenstrijdig wanneer je in je achterhoofd houdt dat onderzoek meermaals heeft uitgewezen dat zorgen voor betrokkenheid van het gezin bij de behandeling de efficiëntie ervan kan vergroten zoals beschreven in hetzelfde artikel. Ook haalt Harder aan dat blijkt dat kinderen in leefgroepen die meer contact hebben met hun gezinsleden tijdens hun verblijf een grotere succesrate in behandeling behaalden dan kinderen die een mindere mate van contact hadden.

Wanneer kinderen in een leefgroep verblijven, is het dus van groot belang om de verbinding tussen ouders en kinderen te stimuleren, te ondersteunen en te optimaliseren. Er dient gekeken te worden hoe dit voor alle partijen wenselijk en aangenaam kan verlopen. Inge Kerstjens beschrijft het als volgt: ‘Systemisch werken is van groot belang om de kans op herhaling van (zelf)destructieve patronen te beperken. Een werkwijze waarbij het gezin, de sociale context en de behandelaren als een therapeutisch systeem beschouwd worden heeft daarbij de voorkeur. Individuele behandeling heeft nauwelijks kans van slagen als niet eerst de in standhoudende gezinsinteracties ontward worden’ (Kerstjens, 2022).

Vanuit hun eigen copingmechanismen, regulatiepatronen en creativiteit gaan al onze kinderen op zoek naar manieren om om te gaan met de afstand tussen zichzelf en hun ouders. Ze doen dit elke dag – ondanks een duidelijke lijdensdruk. Bij de ouders merken we ook erg uiteenlopende strategieën op om om te gaan met gevoelens van schuld, van gemis en van

controleverlies. Ik ben erg benieuwd naar welke invloed dit heeft op hun leven en naar hun oplossingen om zich te handhaven in deze niet evidente situatie.

Wat doen we nu al?

Vanuit het MFC proberen we op vele kleine en grote manieren de verbinding tussen ouders en kinderen te stimuleren tijdens het verblijf in de leefgroep. Enkele voorbeelden:

- Transfer op gedragsmatig vlak stimuleren tussen thuiscontext een leefgroepcontext aan de hand van schema's, afsprakenbladen, boekjes, … opgemaakt samen met ouders en kind
- Kinderen bevragen over het weekend thuis, tijd maken om opnieuw te verbinden
- Ouders komen op bezoek in de leefgroep om samen met hun kind een leuke activiteit te gaan doen, te koken, …
- Opstellen signaleringsplannen
- Opstellen doelstellingen adhv visualisaties met de kinderen
- Vaste belmomenten
- Ondersteunen in berichtjes sturen
- Helpen taal geven aan kinderen en ouders
- Ouders en kinderen ondersteunen om in gesprek te gaan met elkaar
- Ouders ondersteunen in het opnemen van hun ouderrol door indien nodig voor te doen, samen te doen
- Ouders uitnodigen op gesprekken die handelen over de gezamenlijk opvoeding van hun kind
- Kennis verspreiding binnen het MFC rond verbindend communiceren
- …

Daarbij is het van belang aandacht te schenken aan de taal die er gebruikt wordt wanneer er gesproken wordt over kinderen en hun ouders. Een positieve en verbindende manier van spreken wordt steeds nagestreefd. Wanneer er vanuit de leefgroep hoopvol en met respect gesproken wordt over de ouders en de kinderen, kan dit alleen maar bijdragen tot een soort van positieve trance die ons als hulpverleners in staat stelt om ouders en kinderen steeds in

de expert-positie te zetten. Bovendien heeft het gegeven 'positief roddelen' – complimenten over het kind en/of de ouders uitspreken aan bijvoorbeeld een collega wanneer het desbetreffende kind of de ouder dit kunnen horen – een gunstig effect op het welbevinden (Gybels & Prenen, Van Klacht naar Kracht, 2018).

Een klein onderzoek op het MFC

Hoe gaan jongeren om met de fysieke afstand van hun ouders? Welke oplossingen hebben zij hier zelf al voor gevonden? Welke gevoelens maakt dit bij hen los? Hoe zorgen zij er zelf voor dat ze blijven verbinden op afstand? Welke dromen hebben zij voor de toekomst om terug bij hun ouders te wonen?

Hoe gaan ouders om met de fysieke afstand van hun kind? Welke impact heeft dit op het gezinsgevoel? Hoe zouden ze het anders willen zien en wat moet daarvoor gebeuren? Wat kunnen zij zelf hierin betekenen?

Dat wil ik bevragen bij zowel de kinderen als de ouders aan de hand van interviews met de kinderen en een vragenlijst voor de ouders. Ook wil ik de kinderen en de ouders vragen om een visualisatie te maken van hoe zij hun gezin op deze moment zien.

Setting

Het MFC biedt verblijf voor schoolgaande kinderen vanaf 2,5 jaar. De doelgroep omvat kinderen met autisme, doven en slechthorenden en kinderen met spraakproblemen. De kinderen en hun ouders komen bij het MFC terecht met zorg- en opvoedingsvragen, contextuele problematieken en gedrags- en emotionele problemen gelinkt aan hun diagnose.

Populatie

De kinderen en jongeren die deelnemen aan dit onderzoek werden allen gediagnosticeerd met autisme. Ze verblijven minstens één nacht per week in één van de leefgroepen. Uit het gezin van deze kinderen neemt minstens één ouder deel.

Methode

Gesprekken met de kinderen

De gesprekken met de kinderen hebben als doel een beeld te verkrijgen van de visie van de kinderen. Ik ben geïnteresseerd in wat het voor hen betekent om gedeeltelijk op afstand van hun ouders en eventuele broers en zussen te leven. Ook wil ik meer te weten komen over de goede ideeën en mooie oplossingen die zij al gevonden hebben om hiermee om te gaan.

Verbale communicatie schiet vaak tekort om dynamieken, dromen, gedachten en gevoelens te vatten (Gybels & Prenen, Van Klacht naar Kracht, 2018). Dit leerden we al van Wittgenstein in zijn bekende quote “the limits of my language are the limits of my world” (Ratner, George, Iveson, & Iveson, 2012). Om kinderen te ondersteunen om hun emoties en gedachten te uiten worden de gesprekken gevisualiseerd aan de hand van de methodiek Figuring Futures; ontwikkeld door Elke Gybels. Deze methodiek benadrukt het belang van beelddenken waarbij er van uit gegaan wordt dat beelden krachtiger zijn dan woorden (Gybels & Prenen, decontent.be, 2023). Bovendien komt deze methodiek tegemoet aan één van de talenten van mensen met autisme: zij zijn echt beelddenkers (Fondelli & Niset, 2019).

De gesprekken worden ondersteund aan de hand van duplo- en legomaterialen. Ik laat me leiden door het verhaal van de kinderen wanneer zij over hun gezin vertellen. Volgende stappen worden grofweg doorheen de gesprekken aangehaald in het kader van dit eindwerk.

1. **Gezin opstellen met duplo**

Aan de hand van duplo-materiaal, vraag ik de kinderen om hun gezin uit te beelden. Ik vraag hen wie er allemaal in hun huis woont en welke huisdieren ze eventueel hebben. Sommige kinderen wonen in twee huizen, ook dit wordt visueel voorgesteld.

2. **Leefgroep voorstellen**

Ook de leefgroep wordt uitgebeeld aan de hand van Lego. Sommige kinderen plaatsen de leefgroep dicht bij hun gezin, in een rijtje of net verder weg, buiten het gezin.

3. Schatkistjes introduceren

Ik bevraag de kinderen naar wat ze lastig vinden – hindernissen, erkennen van de moeilijke situatie waar ze inzitten – en hoe ze daarmee omgaan – hulpbronnen, resources. Dit wordt respectievelijk met een blauwe en een gele schatkist voorgesteld naar het idee van de blauwe en gele cirkel vanuit de module hypnose.

Gele en blauwe schatkist ter visualisatie van respectievelijk de hulpbronnen en de moeilijke situatie

- Wat betekent het voor jou om je dicht bij je familie te voelen?
- Wat doe jij om je dicht bij je familie te voelen?
- Welke goede ideeën heb jij om hiermee om te gaan?
- Wat doen je ouders volgens jou?
- Hoe staan jullie in contact met elkaar als jij in de leefgroep bent?
- Hoe is het voor jou om terug thuis te komen na je verblijf in de leefgroep?

4. Toekomstsperspectief inbrengen

Aan de hand van volgende vragen, pols ik bij de kinderen naar hun wensen voor de toekomst, naar waar zij op hopen en wat ze eventueel anders willen zien. Bovendien tracht ik samen met de kinderen te bekijken hoe zij in de actor-positie kunnen staan. Dit toekomstperspectief wordt gevisualiseerd aan de hand van een groene schatkist.

Groene schatkist ter visualisatie van perspectief

- Welke dromen heb jij voor jou gezin? Hoe zien die eruit? Wat is er dan anders voor jou? Voor je ouders? Voor je broer(s) en/of zus(sen)?
- Waar sta je nu al op een schaal van één tot 10 waarbij 1 staat voor de dag dat je hier op het internaat kwam en 10 jouw droom.
- Hoe kan je de schatkistjes gebruiken om al een beetje dichter bij je dromen te komen?

Gezinsopstelling kind

Vragenlijst voor de ouders

De ouders kregen een vragenlijst via mail toegestuurd na telefonische uitleg over de bedoeling en werking ervan. De vragenlijst is opgemaakt in Google Forms en peilt naar hun opvattingen over het thema verbinden op afstand. De vragenlijst is opgedeeld in drie delen. In een eerste deel beantwoorden de ouders vragen over zichzelf, over hun eigen gedrag, gedachten en gevoelens. In een tweede deel wordt de ouders gevraagd zich in te leven in het perspectief van hun kind. Door deze perspectiefwisseling in de bouwen, laat de vragenlijst de ouders

nadenken over de copingmechanismen van hun kind. In een derde, beschouwende deel kunnen de ouders hun feedback meegeven over het invullen van de vragenlijst en eventueel nog iets toevoegen. Je vindt deze vragenlijst in bijlage 1.

Wat vertellen de kinderen?

Uit de gesprekken met de kinderen leer ik dat zij vaak geen duidelijke taal gekregen hebben over de redenen achter hun verblijf in de leefgroep. Het lijkt erop dat veel kinderen eigenlijk niet goed weten wat maakt dat zij in een leefgroep verblijven. Dit uit zich in verschillende opvattingen:

- “als ik mijn best doe, dan kan ik terug meer thuis zijn”
- “ik ben hier omdat dat moet van mama en papa”
- “ik weet het niet”

Kinderen tonen uiteenlopende emoties bij de afstand van hun ouders wanneer ze in de leefgroep verblijven: schuldgevoelens, gevoel van verworpen te worden, aanvaarding, rust, … De meeste kinderen geven aan de aanwezigheid van hun ouders te missen. Dit vangen zij voornamelijk op door middel van technologie: berichtjes sturen, bellen, facetimen, … Enkelen doen dit elke dag, anderen hebben vaste belmomenten doorheen de week. Daarnaast zijn op de kamers van de meeste kinderen foto’s te vinden van de gezinsleden, de huisdieren, de belangrijke familie. Ook knuffels of andere items die zij van hun ouders hebben gekregen en een emotionele waarde bevatten, staan bij velen op een mooi plaatsje in hun kamer. Kinderen gebruiken soms ook een kalender waar de leuke activiteiten op beschreven staan die zij nog gaan doen in het weekend met de ouders. Bovendien kunnen zij op deze manier visueel aftellen naar de momenten dat ze hun ouders terug zullen zien. Daarnaast geven de kinderen aan veel aan hun ouders te denken. Dit is voor vele kinderen niet evident. Het gemis is vaak groot en het ‘niet-weten-waarom’ zorgt bij sommigen voor boosheid en weerstand.

Kinderen hopen in de toekomst voornamelijk nog veel te kunnen doen met hun ouders: tv kijken, fietsen, spelletjes spelen, naar een pretpark gaan, op reis gaan, … Het samen ervaren lijkt voor de kinderen een belangrijke factor om te verbinden met elkaar.

Een voorzichtige conclusie uit de gesprekken met de kinderen kan gemaakt worden dat kinderen die voor zichzelf een doelstelling en nut ervaren uit hun verblijf in de leefgroep, zich beter voelen. Daarnaast lijkt een belangrijke conclusie dat het samen dingen doen met hun ouders – en bij uitbreiding het hele gezin – een wens is van vele kinderen.

Wat vertellen de ouders?

Uit de vragenlijst blijkt dat ouders met warme emoties spreken over hun gezin en trots zijn op hun hechte band, hun doorzettingsvermogen of de warmte die zij uiten naar elkaar in taal en in gedrag. Het leefgroepgebeuren brengt voor ouders echter uitdagingen die een impact hebben op hun ouderrol en op het gezinsgevoel – zo blijkt uit de vragenlijst. Ouders duiden voornamelijk op het verlies van controle en het toevertrouwen van hun kind aan onbekenden als lastig. Ook kan het gedeeld opvoeden zorgen voor een soort van schuldgevoel of gevoel het ‘niet alleen te kunnen’ wat op zijn beurt een gevoel van falen als ouder met zich meebrengt.

Het beeld dat ouders kiezen ter voorstelling van hun gezin spreekt van liefdevol samen zijn waarbij ieder zijn eigenheid kan uiten. Enkele ouders duiden bij hun beeld dat het belangrijk is te zien dat elk gezin uniek is, met eigen zonnestralen en regenbuien.

Beeld van een ouder ter illustratie van het gezinsgevoel

In verbinding zijn lijkt voor ouders een warme manier van betrokkenheid te betekenen. Zij willen hun kind het gevoel geven er te zijn op de goede en de minder goede momenten. Met betrekking tot de leefgroep geven meerdere ouders aan dat het op de hoogte blijven via ofwel het kind ofwel de opvoeders van belang is om zich verbonden te voelen. Ouders geven hierin aan dat telefonisch contact op de momenten dat het kind niet thuis is, voor hen een manier is om verbonden te blijven. Bovendien geven ouders aan dat het gevoel van verbonden zijn het sterkst is wanneer zij samen met hun kind een activiteit plannen of doen. Dit kunnen kleine dingen zijn zoals samen iets eten of elkaar een knuffel geven. Het wederzijds tonen van verbondenheid in gedrag blijkt voor ouders een belangrijke factor te zijn. Verder geven ouders aan dat ruimte maken voor emoties een waardevolle manier is om verbondenheid te tonen en te voelen. Dit kan op verschillende manieren: luisteren naar verhalen van hun kind, proberen te begrijpen en daardoor erkenning te geven voor de dingen die hun kind lastig vindt, door een sms'je van hun kind op een lastig moment en hierop in te kunnen spelen, … Ouders vinden het belangrijk dat hun kinderen weten dat zij – ondanks ze niet fysiek samen zijn – er altijd voor hen zijn. Tot slot brengen de meeste ouders aan dat fysiek samen zijn de meest betekenisvolle momenten van verbinding oplevert.

Tijdens het verblijf in de leefgroep trachten ouders op verschillende manieren in verbinding te staan met hun kind. Net zoals de kinderen zelf, brengen ook de ouders multimedia aan als een belangrijke bron van contact: vaste belmomenten, sms'jes sturen, video-bellen. Daarnaast komen sommige ouders doorheen de week hun kind ophalen in de leefgroep om iets leuks te doen samen of samen te eten. Tot slot wordt de communicatie met de leefgroep aangehaald als een manier om af te stemmen over het welbevinden van de kinderen. Ook dit geeft een gevoel van verbonden te kunnen zijn.

Een goede band en heldere communicatie vanuit de leefgroep blijkt van groot belang voor de ouders. Op die manier voelen zij zich meer comfortabel om in gesprek te gaan en om vragen te stellen. Ook zorgt regelmatige en persoonlijke communicatie voor een gevoel van op de hoogte te zijn van hoe de kinderen zich voelen, wat ze missen, hoe ze denken. Dit helpt de ouders om hun kinderen mee te ondersteunen wat de verbinding tussen ouder en kind ten goede komt. Ouders wijzen op snellere en meer persoonlijke communicatie door bijvoorbeeld foto's te sturen na een leuke activiteit of door een whatsappgroepje op te richten. Eén ouders

brengt aan meer in te zetten op verscheidenheid en inclusie, geborgenheid en een goede balans tussen comfortzone en leerzone. Tot slot duidt een ouder op samen activiteiten te kunnen doen met de leefgroep en het aanbieden van vorming.

Welke goede ideeën hebben ouders waar de leefgroep mee aan de slag kan?

- Vorming geven over autisme en opvoedingsproblematieken
- Samen activiteiten doen met de kinderen en de leefgroep
- Persoonlijke weekverslagen van de kinderen
- Foto's tijdens activiteiten maken en doorsturen
- Whatsappgroepje met de leefgroep en de ouders

Conclusie

Wat als we vanuit het samen beleven, samen ervaren, samen ontdekken, kortom… **samen doen** inderdaad meer verbinding kunnen bewerkstelligen tussen ouders en kinderen, tussen leergroep en thuiscontext, tussen ouders en opvoeders en tussen ouders onderling? Samen succeservaringen opdoen brengt positiviteit en zet gezinnen in hun krachten. Uit onderzoek van Van der Ploeg en Scholte (Wijnands & Scheres, 2019) blijkt dat wanneer ervaringen gekoppeld worden aan reflectie en gesprek meer verankerd worden en meer kans hebben om een cognitief veranderingsproces op gang te zetten. De activiteit en de ruimte zijn dan middelen binnen een groter perspectief. Een ervaring wordt rijker en dieper wanneer er ruimte gecreëerd kan worden om stil te staan bij de activiteit en de gedachten, de gevoelens en de handelingen die we daarbij gewaar werden. Bovendien hebben jongeren nood aan het opdoen van eigen ervaringen in hun opvoedingsproces en de ontwikkeling van hun persoonlijkheid volgens het uitgangspunt van Kurt Hahn (Wijnands & Scheres, 2019). Ik geloof dat hier kansen liggen voor de werking van de leefgroep. De leefgroep kan een belangrijke rol spelen als begeleiders vanuit een oplossingsgerichte benadering in het reflecteren op de gezinsactiviteit.

Zoals eerder vernoemd, is het beeld dat je in je hoofd hebt over een bepaalde situatie bepalend voor je gedrag. Het is dan ook wenselijk dat kinderen een positief beeld kunnen vormen over de leefgroep, over hun ouders, over de afstand van hun ouders. Het bewust

uitvoeren van nieuwe, positieve ervaringen kan het beeld over een bepaalde situatie veranderen. Ik merk uit de gesprekken met de kinderen en de antwoorden van ouders in de vragenlijsten, dat ouders geen exact beeld hebben van hoe hun kinderen kijken naar de situatie en dat voor kinderen er weinig duidelijkheid is over waarom de gezinssituatie is zoals ze is.

Kinderen hebben bovendien het gevoel geen keuzes te kunnen maken over hoe hun leven eruitziet. Ze zouden bijvoorbeeld wel meer naar huis willen gaan, maar kunnen hier niet over beslissen. Verder is het tijdsschema in de leefgroep volledig bepaald en is er weinig ruimte voor keuzemogelijkheden.

Wat kan de leefgroep organiseren?

Ouders en kinderen geven aan het meest verbinding te vinden door activiteiten samen met te ondernemen. De leefgroep kan hierin een rol spelen door een omgeving te creëren waarin samen succeservaringen opdoen, betekenis geven aan de ervaringen en het komen tot cognitieve herstructurering mogelijk is. Enkele voorbeelden:

- Ouders komen koken samen met hun kind in en of voor de leefgroep
- Ouders hebben de mogelijk aan te sluiten bij de woensdagnamiddagactiviteiten
- Ouders worden maandelijks uitgenodigd op een spelletjesavond/knutselavond/karaoke/… met een hapje en een drankje
- Koffie staat klaar op maandagochtend bij het brengen van de kinderen opdat ouders zich in de leefgroep welkom kunnen voelen en de uitnodiging krijgen zich te zetten en een praatje te doen.
- Ouders zijn welkom aan te geven rond welke thema's zij graag willen bijleren aan de hand van een 'ik heb een goed idee'-bus. Ouderavonden worden driemaandelijks georganiseerd rond één van deze thema's – samen met een ouder met ervaring.
- Ouders krijgen de kans hun talenten of hobby's te delen met de groep kinderen: beroepen in de kijker, leuke hobby's, …
- …

Dit kan een verschil maken in hoe kinderen het verblijf in de leefgroep ervaren door een meer positief – en voornamelijk duidelijk – verhaal over de reden en de vorm van hun verblijf te creëren. Kinderen voelen zich beter, ervaren de leefgroep als een verlengde van hun thuissituatie en als een ondersteunende factor voor zichzelf en voor de ouders. Voor de ouders kan dit maken dat zij zich meer betrokken voelen in het leven van hun kind op de momenten dat het kind in de leefgroep verblijft. Bovendien kan dit het schuld- en faalgevoel van de ouders verminderen waardoor er plaats is voor meer comfortabele gevoelens zoals blijdschap, liefde en het gevoel zelf in regie te staan. Ook komen zij in contact met andere ouders die zich in een gelijkaardige opvoedingssituatie bevinden. Dit kan opnieuw leiden tot een soort van verbondenheid. Tussen ouders en kinderen zie ik mogelijkheden naar positievere communicatie, begrip en stressreductie.

Vanuit de leefgroep bestaat de mogelijkheid een MFT-traject op te starten. Binnen MFT creër je een sociaal klimaat, een mini-maatschappij waardoor zowel een interne en externe dialoog ontstaat. Je kijkt in dit systeem en je observeert. Je bent toeschouwer en deelnemer tegelijkertijd. Therapie gebeurt hier op veel verschillende manieren. Er wordt een grote meerstemmigheid ontwikkelt waarbij gezinsleden van elkaar leren maar ook van andere gezinnen en individuele gezinsleden. Verbondenheid kan gevoeld worden op verschillende niveaus: tussen de kinderen, tussen, de ouders, tussen ouders en kinderen, tussen ouders onderling, … Er bestaan veel gezamelijke thema's waarvan ouders lijdensdruk van benoemen: het opvoeden van een kind met autisme, puberteit, seksualiteit, disharmonisch ontwikkelingsprofielen, gemis van hun kind. Maar dus ook verbinden op afstand.

Hier liggen zeker en vast mogelijkheden, uitdagingen en groeikansen voor de werking van het MFC. We zijn al op weg en hopelijk kunnen we de goede ideeën van kinderen en ouders verder integreren in onze werking, samen met de cliënten.

Bibliografie

Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. (1989). Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Opgehaald van https://kinderrechten.be/sites/default/files/kinderrechtenverdrag_nederlandse_vertaling.pdf

Berg, I. K., & Steiner, T. (2010). Het spel van oplossingen. In I. K. Berg, & T. Steiner, *Het spel van oplossingen.* Amsterdam: Pearson.

De Bruin, L., & Meddens, R. (2019). Oplossingsgericht opvoeden - Doen en denken in mogelijkheden. In L. De Bruin, & R. Meddens, *Oplossingsgericht opvoeden - Doen en denken in mogelijkheden.* Amsterdam: Hogrefe.

Fondelli, T., & Niset, I. (2019). Autisme ver-beeld-en. In T. Fondelli, & I. Niset, *Autisme ver-beeld-en.* EPO.

Furman, B. (2026). Ik ben trots op je! Oplossingsgericht communiceren voor ouders en professionals. In B. Furman, *Ik ben trots op je! Oplossingsgericht communiceren voor ouders en professionals.* Huizen: Uitgeverij Pica.

Gybels, E., & Prenen, R. (2018). Van Klacht naar Kracht. In E. Gybels, & R. Prenen, *Van Klacht naar Kracht - Een schatkist voor oplossingsgericht begeleiden.* Leuven: Lannoo Campus.

Gybels, E., & Prenen, R. (2023, april). *decontent.be*. Opgehaald van De Content: https://www.decontent.be/

Harder, A. T. (2013). Het binnenste buiten? De visie van jongeren, ouders en professionals op succesvolle gesloten residentiële hulpverlening. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 18-27.

Kerstjens, I. (2022). Ouders als volwaardige samenwerkingspartners binnen de residentiële jeugdzorg – hoe doe je dat? *Tijdschrift systeemtherapie*.

Le Fevere de Ten Hove, M. (2018). Korte therapie - Handleiding bij het 'Brugse model' voor psychotherapie met een toepassing op kinderen en jongeren. In M. Le Fevere de Ten Hove, *Korte therapie - Handleiding bij het 'Brugse model' voor psychotherapie met een toepassing op kinderen en jongeren.* Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Le Fevere ten Hove, M., Callens, N., Geysen, T., & Maene, W. (2012). Survivalkit voor leerkrachten - Oplossingsgericht werken op school. In M. Le Fevere ten Hove, N. Callens, T. Geysen, & W. Maene, *Survivalkit voor leerkrachten - Oplossingsgericht werken op school.* Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Mattelin, E., & Volckaert, H. (2014). Oplossingsgericht aan de slag met mensen met autisme - a.n.d.e.r.s. In E. Mattelin, & H. Volckaert, *Oplossingsgericht aan de slag met mensen met autisme - a.n.d.e.r.s.* Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Ratner, H., George, E., Iveson, C., & Iveson, C. (2012). Solution Focused BRIEF Therapy - 100 key points & techniques. In H. Ratner, & E. George, *Solution Focused BRIEF Therapy - 100 key points & techniques.* London: Routledge.

Rutjes, L., & Van Beek, F. (2009). *Kwaliteitsstandaarden Jeugdzorg Q4C: Wat kinderen en jongeren belangrijk vinden als ze niet thuis wonen.* Houten: Bohn Stagleu van Loghum .

Wijnands, P., & Scheres, M. (2019). Handboek Adventure Therapie met kinderen, jongeren en hun gezinnen. In P. Wijnands, & M. Scheres, *Handboek Adventure Therapie met kinderen, jongeren en hun gezinnen.* Colofon.

Bijlage 1: Vragenlijst ouders

Verbinden op afstand

Beste ouder,

Ik wil je vooraleerst bedanken voor het invullen van deze vragenlijst. Voor je begint, geef ik je graag wat uitleg over de bedoeling van de vragenlijst.

Naast werken op KIDS, leer ik nog graag bij. Daarom volg ik een vierjarige opleiding tot cognitief gedragstherapeute vanuit een oplossingsgerichte visie. Dit jaar maak ik een eindwerk om mijn studie af te ronden. Deze vragenlijst maakt deel uit van het eindwerk. Voor het thema van mijn eindwerk 'Verbinden op afstand' liet ik me inspireren door jou en jouw kind. Ik ben benieuwd naar hoe jij als ouder de afstand tussen jou en jouw kind ervaart en welke impact dit heeft op jouw gezinsgevoel en op jouw rol als ouder. Ik ben in het bijzonder benieuwd naar hoe jij in verbinding blijft met jouw kind. Deze vragenlijst zal daarnaar peilen.

Het invullen duurt ongeveer een half uur. Jouw antwoorden worden anoniem verwerkt en beschermd door mijn beroepsgeheim.

Ik ben alvast erg nieuwsgierig naar jouw inzichten en goede ideeën.

Vriendelijke groeten,

Marie Wilms
Orthopedagoge KIDS

*Vereist

1. Ik ben... *

Markeer slechts één ovaal.

- ◯ Mama
- ◯ Papa
- ◯ Anders: _____

2. Uit welke gezinsleden bestaat jouw gezin? *

3. Waar ben jij het meest trots op in jouw gezin? *

Deel 1

4. Wat betekent 'in verbinding zijn' voor jou? *

5. Hoe ervaar jij de afstand tussen jou en jouw kind wanneer het in de leefgroep verblijft? *

- Wat doet dit met jou als ouder?
- Welke impact heeft dit op het gezin als geheel?

6. Op welke manier werkt de leefgroep ondersteunend aan jouw gezinsleven? Welke voordelen zijn er? *

7. Wat doe jij om in verbinding te blijven met jouw kind op de momenten dat je kind in de leefgroep verblijft? *

8. Hoe laat jij jouw kind deel uitmaken van de gezinsmomenten die het mist wanneer je kind niet thuis is? *

9. Hoe verwelkom jij je kind wanneer je kind thuiskomt? Hoe verbind je terug op dat moment? Wat zeg en doe je concreet? *

10. Wat maakt van jou een goede ouder voor je kind dat in de leefgroep verblijft? *

11. Welk advies zou je andere ouders van kinderen die in een leefgroep verblijven, geven? *

Deel 2

12. Welke gedachten en ideeën heeft jouw kind over het verblijven in de leefgroep? *

13. Wat betekent de afstand voor jouw kind, denk je? *

14. Welke oplossingen heeft jouw kind volgens jou al bedacht om om te gaan met de afstand van thuis, van de ouder(s)? *

15. Welke dromen heb jij voor jouw gezin in de toekomst? *

16. Wat doe jij nu al om dichter bij die droom te komen? Welke stapjes heb jij zelf al gezet? *

17. Welk beeld typeert jouw gezin? Voeg een afbeelding toe (foto, tekening, ...). *

Verzonden bestanden:

18. Wat maakt dat je dit beeld kiest? Wat roept dit bij jou op? *

Deel 3

19. Op welke manier kunnen ouders, kinderen en de leefgroep nog beter samenwerken om de verbinding tussen ouders en kinderen te versterken? *

20. Wat doet het invullen van deze vragenlijst met jou? Welke gedachten, gevoelens komen eventueel naar boven? *

21. Wat wil je nog meegeven na het invullen van deze vragenlijst? *